

Vergaderjaar 2010–2011

29 614

Grondrechten in een pluriforme samenleving

Nr. 27

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juni 2011

Bij brief van 7 oktober 2010 heeft de vaste commissie voor Justitie (2010Z13785/2010D3880) de toenmalige minister van Justitie verzocht de Kamer een brief te doen toekomen waarin een uiteenzetting wordt gegeven over de strafrechtelijke grenzen van de media op het internet. Met deze brief wordt aan dit verzoek voldaan.

Het kabinet staat pal voor de vrijheid van meningsuiting. Dat recht komt een ieder toe, zeker ook opiniemakers. Dat geldt voor uitlatingen op internet op gelijke wijze als elders. Het juridisch kader verschilt namelijk niet per forum. Het strafrecht speelt hierbij een secundaire rol, en kan alleen aan de orde komen indien de ruime grenzen van het strafrechtelijk acceptabele worden overschreden. Onder invloed van jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en de Hoge Raad zijn duidelijke criteria opgesteld ter bescherming van het recht op vrijheid van meningsuiting, die alle tot doel hebben de mogelijkheid van maatschappelijk debat op elk moment te garanderen.

Het kabinet hecht aan het scheppen van zoveel mogelijk ruimte om door uitwisseling van argumenten en opvattingen het maatschappelijk debat over uiteenlopende kwesties te verdiepen. Niemand mag zich beperkt voelen in zijn of haar bijdrage aan het maatschappelijk debat, ook niet wanneer het een opvatting betreft die voor sommigen shockerend kan zijn. Zoals in het regeerakkoord is verwoord dient een maatschappelijk debat midden in de samenleving plaats te vinden en bij voorkeur niet in de rechtszaal (vgl. in deze zin ook de nota Grondrechten in een pluriforme samenleving, Kamerstukken II 2003/04, 29 614, nr. 2). Straf(proces)recht kan naar zijn aard beperkend werken ten aanzien van de uitingsvrijheid.

Het kabinet staat een opsporings- en vervolgingsbeleid voor dat terughoudend is, in de zin dat een uitlating niet snel als strafbaar zal worden gekwalificeerd. Maar de aanpak zal ook stevig en daadkrachtig zijn als wordt vastgesteld dat een uitlating de (ruime) grenzen van het toelaatbare

overschrijdt; denk aan gevallen van antisemitisme, homohaat en bedreiging met fysiek geweld. Die lijn is zichtbaar in de zaken die het Openbaar Ministerie de afgelopen jaren heeft afgehandeld. De afgelopen jaren hebben slechts enkele gevallen van uitlatingen die het kader van het publieke debat zijn gedaan tot een strafzaak geleid.

In gevoelige en uitzonderlijke discriminatiezaken wordt altijd de expertise van het Landelijk Expertise Centrum Discriminatiezaken van het Openbaar Ministerie ingeroepen. Ik wordt door het College van procureurs-generaal over een dergelijke zaak geïnformeerd.

Zoals hiervoor aangegeven zijn de grenzen ruim, maar dit betekent niet dat een uitlating nooit strafbaar kan zijn.

Het is in eerste instantie aan het Openbaar Ministerie om in het concrete geval de strafbaarheid van de uitlating te beoordelen. Het is vervolgens uiteindelijk aan de rechter om hier definitief een oordeel over te vellen.

Voor de beantwoording van de vraag of een uitlating de grenzen van het strafrecht overschrijdt, toetsen het Openbaar Ministerie en de rechter nauwkeurig aan de wet en de jurisprudentie – waaronder die van het EHRM. Bij groepsbelediging wordt een «drie-stappen-model» gehanteerd, waarbij eerst de vraag moet worden beantwoord of een uitlating als beledigend valt aan te merken in de zin van de artikelen 137c-137e Sr. Als daarvan sprake is komt de vraag aan de orde of de context waarin de uitlating heeft plaatsgevonden het beledigende karakter aan de uitlating ontnemt. Bij deze toetsing spelen de beoogde deelname aan het maatschappelijk debat (onder andere politieke standpunten en geloofs-overtuiging), alsmede de bescherming van de vrijheid van expressie een belangrijke rol. Als de context het beledigende karakter van de uitlating wegneemt, kan er alleen nog maar sprake zijn van strafbaarheid als de uitlating onnodig grievend is. De toets van onnodige grievendheid ziet erop uitlatingen te voorkomen die voor wat betreft het zwaar beledigende karakter in geen enkele verhouding staan tot het beoogde doel van bijdrage aan het maatschappelijk debat (uitgebreider hierover o.a. voornoemde Nota grondrechten in een pluriforme samenleving, bijlagen 2 en 3).

Verslaglegging en openbaarmaking door bijvoorbeeld journalisten van discriminatie door anderen is in beginsel niet strafbaar, omdat dit valt onder de in het Wetboek van Strafrecht opgenomen uitzonderingsgrond voor zakelijke berichtgeving.

Uitingen die een bedreiging van de fysieke integriteit van personen inhouden, zijn strafbaar. Gelet op het karakter van zo'n uitlating kan een beroep op de vrijheid van meningsuiting of het publieke debat de strafbaarheid niet wegnemen. Wel zal de bedreiging van dien aard moeten zijn en onder zulke omstandigheden hebben plaatsgevonden, dat deze bij het slachtoffer een redelijke vrees heeft kunnen opwekken voor het misdrijf waarmee is gedreigd.

Aldus bestaat er een robuust kader dat veel ruimte laat voor debat, maar daadkrachtig optreden mogelijk maakt indien de grenzen van de vrijheid van meningsuiting toch worden overschreden.

De minister van Veiligheid en Justitie,
I. W. Opstelten

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J. P. H. Donner